

Redacția și Administrația:
Budapesta, VIII., József-körút 18.

Aci sunt a se trimite tot felul
de scrisori, cereri și bani

Apare în fiecare Duminică.

Organul partidei socialdemocrate din Ungaria

ADEVÉRUL

(GLASUL POPORULUI)

ABONAMENTUL:

Pe 1 an 3 coroane 20 fileri
Pe 1/2 an 1 coroană 60 fileri
Pe 1/4 an 80 fileri
Pe 1 lună 30 fileri
Un număr singur. 6 fileri

Foaie pentru poporul muncitor român din Ungaria

APEL

cătră 2 milioane muncitori români
din Ungaria.

Încă câteva săptămâni și lucrul la câmp
s'a gătat. Și iară vor veni vremuri grele,
pline de gânduri amare.

Așa a fost înainte de asta în fiecare an,
așa o să fie și în anul acesta. Dar' oare
întotdeauna vor merge astfel lucrurile? Oare
când va veni o toamnă, când muncitorul la
câmp, economul cu îndestulare va așeza pe
pod recoalta de peste anul întreg? Vremea
asta nici nu și-o pot închipui unii. Dar'
trebuie să vină.

Proletariatul trebuie să învingă capitalul.

Dar' înainte de învingere va fi o luptă
cruntă. Lupta între capital și muncă. Și
munca va birui.

Va birui pentru-că socialdemocrația o va
c conduce în luptă.

Trebuie să vină vremuri cu îndestulare.

Dar' să nu așteptăm, ca porumbul fript
să sboare în guri căscate.

*Trebuie să ne organizăm, ca să putem duce
lupta în contra dușmanilor. Să avem rënduri
strinite, să stăm toți lângă olaltă, ca duș-
manul să nu spargă rîndurile noastre.*

Sus, dară, muncitorilor români! Nu lă-
sați nici o clipă! Adunați-vă și vă puneți în
rînduri, vă organizați!

Acum vine toamna. Aveți — durere —
vreme. Cetiți, învățați! Cetiți „Adevărul“,
care vă luminează, că umblați cu ochii în-
chiși în lume și umblați pe căi rătăcite.

„Adevărul“ vă arată calea adevărată: So-
cialdemocrația. Fiecare muncitor român să
fie ostaș în tabăra socialdemocraților, pre-
cum s'au adunat sub seagul roșu munci-
torii de toate națiile.

Pentru-ce să fie Românul cel din urmă?
Copiii ginteii latine au fost totdeauna între
cei dintâi.

Să fie așadară Român, cel dintâi și în-
tre socialdemocrați, care luptă în contra
apăsării.

Socialdemocrația este o știință. Știința,
care duce lumină în întunecime. Nime să
nu fie socialdemocrat, până-ce nu se va lu-
mina, că într'adevăr socialdemocrația este
singură, care se pune în luptă numai pen-
tru muncitorii.

Românilor muncitorii! Acuma este vremea
să învățați. Cetiți „Adevărul“! Răspândiți
„Adevărul“!

Să nu fie comună românească unde încă
n'a pătruns „Adevărul“!

Să nu fie muncitor român, care să nu ce-
tească „Adevărul“! Înainte! Sus la muncă!

Fiți socialdemocrați!

Răspândiți „Adevărul“!

Partidul socialdemocrat din Ungaria.

Suntem internaționali.

— Meeting internațional în Budapesta. —

Duminică, în 13 Septembrie am avut sêr-
bătoare sfântă și mare noi muncitorii de
toate neamurile din Budapesta. Am ținut o
adunare mare pentru votul universal și la
aceasta adunare a noastră au venit frați din
Francia, Belgia, Schweiz și Italia, ca să ne
spună în vorbiri înflăcărâte, că în țara lor
este deja vot universal și poporul muncitor
luminat înaintează frumos sub steagul roșu
a socialdemocrației internaționale.

Au adus salutări dela frați din țeri străine
și fiecare pe limba sa a publicat biruința și
viitorul strălucit a socialdemocrației. În patru
limbi au sunat vorbiri la adunarea noastră
de Duminică, dar în fiecare limbă s'a rostit
numai *frățietate*. Și mulțimea a înțeles pe
fiecare vorbitor, deși nu-i cunoștea limba,
dar' fiecare a vorbit despre domnia capita-
lului și necazul proletarilor și asta o înțele-
gem noi, fie zisă în ori-ce limbă.

Când am văzut Duminică acei 35 de mii
de muncitori adunați la un loc și ascultând
pe frații noștri din alte țeri, și am văzut, că
însuflețirea tot crește, m'am convins, că fiind
vorbă de drepturile muncitorilor nu se mai
dă crezământ nebunilor de șoviniști, ci fie-
care muncitor dă mână frățească, fie acela
român, ungar, neamț, italian, francez, creștin,
jidan sau păgân.

Când este vorbă să aruncăm lanțurile
grele de pe mâinile noastre și jugul greu de
pe grumazii noștri, toți de o națiune ne ți-
nem, de *națiunea muncitorilor*.

De ce-au furat?

(Întemplantare din România).

De P. Neagu, București.

(Urmare.)

— Bună vremea, băețe, acasă-i boierul?
— Acasă, bade, dar' abia ce s'a sculat,
mai așteaptă o leacă. Dar' ce ai cu dînsul?
— Ia o treabă, și socotesc că-i fi d-ta așa
de bun să-l vestești, că-l caută un om.

— L-oî vesti, numai mai așteaptă.

Și așteaptă Ion de-a binele. Feciorul din
casă, lui avea să-i poarte grija? Abia după-
ce-i duse boierului cafeaua, „după somn“,
după ce trimise după tutun la crîșma din
mijlocul satului, și, abia când, aducîndu-i-se
tutunul boierului, dînsul se pregătea să
ieasă prin ogradă, abia atunci își aminti
să-i spună: „Boierule, vă așteaptă un om
la scară“.

Și i-a spus Ion, boierului, pricina venirii
lui și s'a rugat, și-a lăcrămat, că de nu și-o
face pomană să-l dea, fie pentru muncă, fie
pentru cele trei pogoane, o să moară de foame,
iel și copiii lui. I-a spus, că, de vrea, să-l
omoare pe dînsul, dar' numai să se îndure
de cel copil, că decât să se întoarcă acasă
fără cucuruz și să-i mai audă, cum se tân-
guiesc de foame și iel să n'aibă cu ce le

amăgi ochii, mai bine să-și facă pomană cu
dînsul și să-l împuște. Boierul însă, rămas
neînduplecat.

— Ian' ascultă, măi Ioane, pune-mi 15
zloți bătuți în palmă, cât face sacul de cu-
curuz, și bucuros, îți dau, nu un sac, nu doi,
ci cât îi vrea. Firește, numai să-mi plătești,
că doar' pentru vînzare-l am și ieu. Pentru
muncă, nu pot da nimăruia. N'am nimic de
muncă. . . . Dă, de ce nu te-ai rugat să ploae,
să nu se prăpădească câmpurile, că poate
ți-aș fi dat și pentru muncă. Și, dacă nu-'s
bani, cu pogoanele tale ce se fac, să mă uit
la iele? Bani să fie. măi Ioane!

— Așa-i boieriule, sêracul de mine și de
mine, dar' dacă n'am, ce-s ieu de vină. . . .
Dacă nu te înduri de mine, boierule, gîndește-
te-te la copilașii ceia, că mor ca câinii de
foame, și îndură-te, băte, de mila lor. . . .

— Iei, păcatele mele, ce om și ăsta. De
mine cine că îndură, măi Ioane? Spune tu,
cui i-i milă de mine? Par'că n'am și ieu de-
stule nevoi, măcar de-ați avea voi toți pe
sfertul meu. . . . Dar' ce măi vorba, vorbă.
Dă-mi cât face și sănătate bună, îți dau,
cum și-am spus, nu un sac, și-l dau tot.
Altfel, măi Ioane, nu pot, nu pot, să fie și
D-zeu din ceriu. . . .

În lătratul cânilor dela curte, Ion ieși pe

poartă abătut și dus pe gânduri, de par'că
mergea la tăiere, și se înapoe spre casă.
Îi iera oare-cum rușine, să mai dea ochi cu
moș Vasile și de aceea o luă pe o ulicioară
mai dosită, ce trecea pe lângă armanul bo-
ieresc, din partea pătulelor de cucuruz. Cum
mergea așa, privind pătulele cu jînd, îi trecu
prin cap un gând, ce-l făcu să tresară și să
se mai însănineze.

Acasă, spuse nevastei neînduplecarea bo-
ierului, și-i spuse și gândul ce-i venise în
minte, când trecea pe lângă pătulele boie-
rești de cucuruz.

— Acum, totdeauna ni-i, fa lîncă. Decât
să murim de foame, mai bine așa. De unde
nu, ieu spuî curat, mă omor și pace bună,
decât să mai aud tînguirile copiilor. Sêracii
tatei, sêraci, cum au ajuns iei, să moară de
foame. Tăceți, pușorii tatei, că mîne v'aduce
tata mălai și-o să vă facă mă-ta mămăligușă
și-o să mîncăți. . . . Și, fa lîncă, de-a fi să
ne prindă, are să ne pună la gros. Iei, și
când te-i gîndi, mai bine acolo furăm n'om
muri de foame, că ci-că acolo se dă mân-
care cum trebuie.

— Măre omule așa-i, dar' la copil nu te
gîndești tu de loc?

— Iei, fa lîncă și de dînsii are să fie
mai bine. . . . Că de-a fi să ne iee pe noi,

Noi nu cunoaștem *nație* când este vorbă de viitorul nostru: *suntem internaționali*.

Dăm mână frățiască cu muncitorii de toate națiunile și toți muncitorii din lumea întreagă cu un glas strigăm: *Voim drepturi muncitorului!*

Multe am învățat din cele auzite dela frații din alte țări. Am auzit, că în alte țări muncitorii s'au trezit mai iute, ca noi Românii, cari de abia începem să ne apropiem de lumină. Am învățat că capitalul ne apasă, dar' ne vom mântui de această apăsare, dacă noi muncitorii români proletarii ne unim și ne adunăm în semnul socialdemocrației.

Și am învățat în urmă, că nu-'i ertat să credem, că dorințele noastre se vor împlini cu una cu două, ci trebuie să fim cu răbdare și să luminăm pe cei neluminați, să învățăm pe cei neînvețați și s'arătăm calea adevărată rătăcitorilor.

Și învățătura asta să ne fie spre folos mai ales noaue muncitorilor români, cari ne mișcăm foarte greu, ca să scuturăm jugul și asuprirea.

Despre decursul adunării dăm samă în rubrica adunărilor.

După adunare frații străini s'au dus fiecare acasă și duc veste îmbucurătoare, că și popoarele din Ungaria se mișcă și încep să înțeleagă, că viitorul este al socialdemocrației.

Noi trimetem salutări frățești fraților străini și cu ei strigăm:

Să trăiască solidaritatea internațională!

Să trăiască votul universal!

Să trăiască frații, cari au venit la noi!

Și acestia sunt:

Prietina **Sorgue**, conducătoarea femeilor socialiste din Franța,

Leo Hourmont, deputat în Belgia,

Dr. Victor Lollini, deputat în Italia și

Alfred Brüstlein, deputat în consiliul național din Schweiz.

Răspândiți „Adevărul“ în toate părțile! Tot felul de scrisori, întrebări și cereri sunt de a se adresa: „Adevărul“, Budapesta, VIII., József-körut 18 sz.

or rămânea orfan și li-s'a face la vre-unii milă de ie. . . Mititeii tatei. . . Că nu vezi tu, fa lincă, că nimeni nu s'ar îndura de densesi acuma, că zic că au părinți. . . Nu le vine a crede, că n'au ce mânca și nu crede nimeni, că părinții lor mor și densesi, de foame. . . Blăstăma-i-ar, să-i blasteme, maica prea curată. . .

Și, mângâindu-și copiii, cari tot plângeau, cu glasul stîns, șoptind că li-i foame, Ion, fără voce, prinse a lăcrăma. Cu coatele reze-mate de prichiciul sobei, cu fața ascunsă în mână, lîncea jelea înfundat. Gîndul că au să-i despărtească de copii, și pe ie, unul de altul, întâmplându-se să-i prindă la furt, le rupea inimile de durere.

Seara, tîrziu, după ce-și sărutară copiii, cari tot mai suspinau în somn, luându-și ate un sac, o luară către curte. Tiptil și tot pe lângă garduri, ajunseră la pă-tule. Ion, luând sacii, sări zăplazul. Scoase dela pătutul de cătră drum o stinghie și lăsă să curgă știuleții, cât se umplură sacii. Făcu semn lîncei, care stătuse strajă, și în-tr'o clipă-i trecură zăplazul, și, luîndu-l în spate, porniră spre casă.

(Va urma în numărul viitor.)

Fiecare român de bine să aboneze „Adevărul“. Foaia asta se nu lipsească de pe masa nici unui român.

„Adevărul“ costă

pe 1 an	3 coroane	20 fileri
” 1/2 ”	1 coroaună	60 ”
” 1/4 ”	—	80 ”
” 1 lună	—	30 ”

Banii sunt de a se trimite pe adresa:

„Adevărul“, Budapesta,
VIII., József-körut 18 sz.

Scrisori către frații economi.

De Constantin Mille, deputat român în București.

II.

Frate Sătene!

Iarna când nu ai mult de lucru, când suflă crivățul pe horn și răgaz ai să cugești, gîndit-ai tu, ce ești, cine ești, de unde vii și unde mergi? Te-ai gîndit doară, și răspunsul ți-l dai tu singur oftînd.

— Ce ești? O ființă care de când te naști, tot necazul te paște, tot grija, lipsa, neștiința îți sunt vecinice tovarășe. Față-de cei în haine nemțești, tu trebuie să fi mic, să-ți ridici căciula, să te da în lături când trec, să le vorbești cu sîială, să le suferi bațjocora și bătaia, să te nedreptătească și să nu strigî, să te jupoai, să te necinstească în tot felul, să te facă să le muncești ogoarele, pe când ei, stau să te privească, să ai tu toate datoriile și nici un drept. Tu ești țeran, ei sunt boeri. Tu ești mic, ei sunt mari, ei au numai drepturi tu ai numai datorii. Ei au mil de holde de pămînt, tu de multe-orî n'ai nimic nici o bucățică de pămînt, cu care să te poți hrăni. Ei locuiesc în orașe, cu străzi frumoase, strălucitor iluminate, în palaturi ce-ți iau ochii, tu, stai n satul tîu. într'o casă în care te ploauă, te ninge, te suflă vîntul, din care sîrăcia și necazul nu ies nici-odată. Ei merg în trăsuri, trase de cai de foc, tu mergi cu bățul, în noroiul drumului, stropit de glodul caretelor lor. Copiii lor, merg la școli înalte, se fac tobă de carte, copiii tîi, copii de săraci, rămân și sîraci cu duhul. Ei se nasc bogați și mor bogați, dar' nu mută un paiu dintr'un loc în altul și tu sîrac te naști și mori tot sîrac, deși muncești o vieață întreagă.

Și ca tine sunt mil și mil, din creștelul rîpos al muntelui, până la valea verde a Dunărei. Ca densesi iarăși sunt mulți. De ei sunt pline orașele. E de o parte boerimea; de o parte sîrăcimea, țărănimea. Două tabere dar' sunt, două tabere, cari tu singur vezi că nu pot fi prietene. Din munca uneia trăește cealaltă, și dacă țeranul voește să scape de boer, boerul are tot interesul ca țeranul să nu-i scape de sub mână. Și că așa este, gîndește-te tu singur, ce-ar face boerimea dacă tu, cu toți frații tîi de muncă, țărănimea cu un cuvînt, unită, într'o bună-dimineață, ca printr'o vrajă, ar pune sapa și plugul jos și nu ar mai lucra pămîntul boerilor? Cu ce ar trăi densesi, cari zilnic nu mai încetează de a vî numi leneși și bețivi? Cu ce ar mai cumpăra mătăsuri, stofe scumpe și haine cîntărite în aur, cu ce ar mai zidi palaturi, cu ce și-ar duce vieața lor dulce și fără griji?

Va să zică, vezi bine, frate țerane, că interes are boerimea de a ținea în robie, în întunec astfel cum ești astăzi.

Că tu, ai iarăși interes să ești din starea în care ești de atîta amar de timp, iarăși îndoială nu poate să fie.

E dar' luptă între țărănime și boerime.

Ce-a făcut boerimea ca să robească pe țărani și ce trebuie să facă țărani ca să scape de această robie?

Iată ce avem de cercetat în scrisoarea viitoare,

Din lumea întreagă.

Italia.

— *Socialiștii în contra Țarului.* Țarul (domnitorul) Rusiei, peste câteva săptămîni va merge în Italia, să-l cerceteze pe Victor Emanuil, regele italian. Dar' „puternicul“ țar va avea o primire, de care nu s'a mai pomenit și după asta de-a bună samă nu-i va veni gîndul să călătorească în Italia, unde muncitorii s'organisați și dornici de libertate, nu ca sîrmanii muncitori din țara Țarului. În ziua, în care țarul o să sosiască în Roma, muncitorii socialiști nu vor lucra, ci toți vor merge la gară unde îl vor primi pe „puternicul“ domnitor fluerînd și strigînd:

— *Jos cu el!*

Cât va sta Țarul la Roma, muncitorii în tot locul îl vor bațjocori. Dacă va călătorii prin țară, în orașele prin cari va trece cu trenul îl vor primii muncitorii, chiar ca frații din Roma.

Apoi frumoasă petrecere va avea marele Țar. Și toate acestea le fac frații nostri din Italia, ca să arate Țarului, că muncitorii din alte țări s'organisați, nu ca sîrmanii frați apesați din Rusia întunecată.

Germania.

— *Congresul socialiștilor români.* Frații din Germania, Duminecă, în 13 Septembrie n., și-au început congresul în Drezda.

Despre decursul congresului vom da samă în numărul viitor.

Partidul socialist din Germania este unul dintre partidele socialiste cete mai mari dintre toate țările. Ei au 83 de deputați în casa țerei.

După partidul guvernamental (centrum) ei formează partidul cel mai mare în Germania. Nu-i mirare așadară, dacă chiar și împăratul se teme de frații nostri din Germania. În țara nemțească fiecare lucrător este socialist, pentru-că muncitorimea de acolo este învățată și știe că proletarii numai prin socialdemocrație vor învinge capitalul.

De altcum agitația în Germania merge ușor, fiindcă frații de acolo au bani. Ei au un fond de un milion de coroane, care l'au dat muncitorii din țara întreagă și din cametele acestei sume se face propagandă socialistă.

Frații din Germania au aproape 50 de foii (jurnale). Cea mai mare este „Vorwärts“, care în fiecare zi apare în mai multe sute de mii de exemplare.

La congresul din Drezda s'a adunat lume multă.

Partidul nostru stă în legătură cu partidul din Germania, ca și cu partidele din toată lumea.

Din ocasiunea congresului partidul nostru a salutat pe frații din Germania. Redacțiunea „Adevărului“ asemenea a trimis o telegramă în numele socialiștilor români din Ungaria. Telegrama a sunat astfel:

CONGRES SOCIALIST

DREZDA.

2 milioane de muncitori români apesați din Ungaria vî trimit salutări cordiale din ocasiunea congresului milioanele de socialiști germani. Să trăiască socialdemocrația!

„Adevărul“.

Austria.

— Pentru soldați. După-ce Ungaria stă în strînsă legătură cu Austria (dualism) în anul acesta nici acolo nu s'au ținut asențări și astfel soldații nici acolo nu vor fi eliberați în 1 Octombrie. Nedreptatea asta a adus în mișcare pe frații socialiști de-acolo, cari au scris un manifest aspru către soldați și țin numeroase adunări, ca soldații să se lase liberi.

Fraților!

Sunt mulți frați, cari au căpătat mai mulți numerți de probă din „Adevărul“.

Maî mult nu le trimitem. Îi rugăm, să binevoiască a ne comunica, că au voe să aboneze „Adevărul“ sau ba?

RĂVAȘ.

CÂNTEC.

Vântule vântuțule,

Ce tot plângi, drăguțule?

Ce tot plângi, ce tot jelești,

Prin sate când pribegesti?...

Lasă plînsul, dragă frate,

Nu-mi fă zile 'ntunecate;

Că destul jalea mă bate,

Și-mi umple oftările

Casa și cărările,

Și mi-î traiul fiere-amară,

Inimioara foc și pară,

Trupul de nevoe supt

Și straiul sêrac și rupt!

Du mai bine, du departe

Jalea vieței fără parte,

Du, mă frate, peste mări

Cel jălit, cele oftări!

Ș'alungă-mi din piept mahnirea

Și 'mputernicește-mi firea;

Sus pe deal și jos pe vale

Să tot cânt voios pe cale,

Să cânt doină voinicească,

Și nădejdea să-mi tot crească;

Inima, să nu se frângă,

Bieții ochi să nu mai plângă,

Puterea, să nu mai stea

Plecată ca salciea!

D. T. Neculuță.

Să bat creștinii.

Chiar creștinii se bat, se trag de cap. Românii creștini se ceartă, cum se ceartă țiganii la țerg. E vorbă de cearta iscată între românii greco-catolici și greco-orientali (uniți și neuniți). Uniții zic, că ei nu-s frați dulci cu neuniții, pentru-că aceia nu se țin de papa dela Roma, iar neuniții scuipe foc și lavă, că uniții au tradat, neamul românesc.

Cearta s'a început așa, că uniții n'au invitat pe nici un neunit la instalarea episcopului unit Dr. Radu în Oradea-mare. Neuniții s'au mâniat foarte tare pentru blăstămăția asta și au scris prin foile lor, că uniții nu-s Români buni. Au venit atunci un viteaz mare, Dr. Florian Stan un catolic fanatic, un om, care a fost în grația tuturor națiilor și vlădicilor.

Acest profesor a scris în „Tribuna Poporului“ un articol plin de ură confesională, în care a scris, că bine a fost, că nu s'au invitat neuniții la instalarea episcopului din Orade. Pentru-că — a scris — uniții mai bine țin cu catolicii unguri, cari se țin de papa, decât cu neuniții români, cari nu se țin de papa. În cearta asta apoi s'au ame-

stecat toate foile românești și acum scriu injurături urite.

Creștinii, preoții, fiil alui Isus Christos se ceartă între sine.

Și încă aceștia zic, că ei țin învățăturile lui Isus. Isus a zis, ca oamenii să trăiască în frățietate și pace. Și Isus a și iubit pe fiecare om, fie-fost acela creștin, jidan sau păgân. Preoții români, fiil lui Isus se ceartă și se palmuesc, dacă nu se țin de aceiași lege.

Noi ne bucurăm — (deși nu se cuvine) — de cearta lor. Barem vedem lumea, că ce iubire predică popii aceștia, cari se bat între sine.

Bine a zis, cine a zis

„Nu fă ce face popa, că rău îi face“.

Socialdemocrația răspândește iubirea adevărată, care nu face deschilinire de națiune și religie.

Vin ei — prietenii noi.

Un avocat român din Turda, Dr. Valerie Moldovan a scris niște articoli în „Libertatea“, în cari concludă, că naționaliștii români numai așa vor profita, dacă se vor scobori între popor. Iată ce scrie:

„Și să nu uităm nici pe un moment, că vom avea să luăm luptă între alții mulți, și cu un dușman nou însă mai rafinat, mai periculos decât toți ceilalți. Înțeleg *propaganda socialistă*.“

Făț de propaganda aceasta, numai așa vom birui, dacă ne vom cobori de pe înălțimea academică de pe care am politisat până acum, și vom încerca să ne apropiem de mintea și inima poporului“.

Noa vezi minune! Domnii naționaliști cu mânuși și cilindri s'au hotărît a prinde mână cu muncitorii. Adecă se vor scobori. Pentru-că ei, cari trăesc din sudoarea noastră, is înalți, nu ca noi paui proști.

Și de ce se vor scobori?

Pentru-că socialiștii au făcut propagandă mare. Dacă noi nu eram, domniile lor, încă nici acum nu se scoborau.

Învățătură:

Ferește-te de naționaliștii mânușați, cari chiar așa vi-s dușmani, ca alții și vreau să vă prostiască.

Patria e mântuită.

În țara ungurească toate ar fi bune, dacă n'ar fi agitatori. Dar' — vezi bine — aceștia strică somnul patrioților și astfel nu-i odihnă în țară. Și chiar de aceea procurorii totdeauna se îngrijesc, ca patria să fie mântuită și pun la răcoare pe acești agitatori.

Agitatorii is de două feluri:

1. *Agitatori socialiști*. Aceștia suntem noi și procuratura ne pândește cu ochi de Arguș. Dacă scriem ceva, de zece ori cetesc scrisoarea da de află agitație să ne poată pune la răcoare. Când vorbim la adunări persoana oficială ține și mânila la urechi, nu cumva să scape vr'o vorbă, prin care agităm. Și dacă zicem câte un adevăr crunt, îndată ne prinde cu agitație, ne dă în judecată, de unde nu mai eșim teaferi. Și astfel se mântue patria.

Maî suni apoi:

2. *Agitatori naționaliști*. Aceștia sêrmanii asemenea is mântuitorii. Ei vrea să mântuiască neamul lor, dar' asta nu-i place procuraturii, care-i prinde la agitație și dându-i în judecată mântue patria de ei.

Astfel în vremurile din urmă judecata tot într'una mântue patria.

Pe un tiner român V. E. Moldovan, l'a judecat la 3 luni închisoare de stat și 500 coroane amendă în bani — pentru agitație.

T. V. Păcățian, redactor acuma a intrat în temniță pe 6 luni — pentru agitație.

V. Lazar va fi judecat în 22 Septembrie — pentru agitație.

Și așa mai departe.

Noi din partea noastră nu suntem prietenii acestor judecați.

Cinstim însă convingerea fiecărui om și ținem de apăsarea libertății, dacă îl judecă pe cineva, pentru-că a zis sau a scris convingerea sa.

Țara nu astfel se mântuește.

50 fileri = 50 coroane.

Nici noauă nu ne-a venit să credem, că pentru 50 fileri ai să plătești 50 coroane. Am văzut însă scrisori, cari ne-au dovedit că într'adevăr s'a întemplat asta. Un avocat român din Cluj a voit să liciteze toată averea unei văduve cu numele Maria Lupaș pentru o datorie de 50 fileri. Și când văduva l'a rugat în genunchi să nu-o aducă la sapă de lemn, domnul avocat român i-a răspuns, că va sista licitația, dacă plătește 50 coroane spese.

Biata muere n'auvut încătrău și a plătit 50 coroane avocatului, care astfel nu i-a licitat averea.

Ticăloșia asta a avocatului român a făcut mult necaz conducătorilor naționaliști, fiindcă și avocatul este un mare român. Adecă, ca toți naționaliștii. Când vorbesc cu poporul se dau de cei mai buni prietenii ai lui, iar când is acasă fac ris din poporul apăsător și trag de pe el șapte piei. Bunăoară, ca gheșeftarul din Arad, care face legături cu „Transylvania“ și ca avocatul naționalist român din Arad, care este în stare să publice licitație contra unei văduve române pentru 50 fileri și în urmă numai pentru 50 coroane absta dela licitație.

Încă una.

Foile românești, toate au scris despre treaba asta. Dar' nici una n'a cutezat să-i scrie numele în foaie, temându-se, că dacă lumea va ceti, că cine a fost ticălosul acela de avocat român, îi va strica gheșeftul. Așadară foile românești încă și acuma țin prietenie au ticălosul acela, căci altcum l'ar fi dat pe față.

Noauă ne pare foarte rău, că nu-i știm numele. De-l știam îl beliam mai bine pe pungașul acela de *avocat român naționalist*.

P. S. Foile românești se rușinează foarte pentru întemplarea asta, dar' nici una n'are curaj să scrie numele avocatului. Așa bunăoară „Răvașul“ din Cluj, în care s'a publicat licitația tace ca pământul. Iar „Tribuna Poporului“ o îndeamnă să nu-i fie frică, vorbiască numai. Iată ce scrie „T. P.“:

„De ce? „Răvașul“ din Cluj face amendă onorabilă pentru-că a publicat edictul de licitare în chestia nefericitei văduve Mariă Lupaș, căruia un avocat român din Cluj pentru 50 fileri a vrut să-i vîndă la tobă averea întregă. Biata femeie a plătit însă acum și cei 50 fileri, cât datora, și 50 coroane spese ce i-a cauzat onorabilul avocat român.“

Rugăm cu insistență pe frații dela „Răvașul“ să ne de și numele acestui avocat român, dar' negreșit să-l numească!”

Apoi ce se arată „Tribuna Poporului“ așa de nevinovată? Doar și ea știe, cine-i avocatul. Dee-l pe față! Să-l ciupelim puțin.

Adunări.

Adunare mare în Budapesta.

— Raport special. —

Muncitorii din Budapesta, după-cum am anunțat, au ținut Duminecă, în 13 Septembrie o adunare mare în hala Tattersaal. Au fost de față aproape de 35 mii de oameni, toți muncitorii socialiști. Adunarea aceasta a fost o sărbătoare mare pentru muncitorii din Budapesta, pentru-că au venit și frații din alte țări, ca să ne însuflețească la luptă mare în contra capitalului jăfuitor.

La 3 oare s'a început adunarea. De președinte a fost ales fratele *Dr. Goldner*, notar fratele *Garami*.

Dr. Goldner a deschis adunarea și a salutat pe frații străini.

După el prietina *Sorgue* pe limba franțuzească a ținut o vorbire înflăcărată.

Fraților, a-zis, vă salut în numele fraților din Franța. Inima mi-e plină de bucurie, că vă ved în număr așa de mare, toți socialiști internaționali. Luptați fraților! Adune-se în țara asta muncitorii maghiari, români, slovaci și nemți și toți la un loc să lupte pentru: libertate, egalitate și frățietate. Să trăiască socialdemocrația!

După ea s'a ridicat fratele *Leo Fournemont*. Vă aduc salutare — a zis el pe limba franțuziască — dela frații din Belgia, cari au ales 34 de deputați în casa țerei. A povestit apoi, că cu ce însuflețire mare luptă frații din Belgia și crede, că și popoarele din Ungaria se vor trezi și atunci muncitorii din lumea întreagă deodată vor striga: *Să trăiască socialdemocrația internațională!*

Fratele *Dr. Victor Lollini* deputat în Roma a vorbit italienește și *Dr. Alfred Brüstlein* din Genf a vorbit nemțește. Fiecare a însuflețit pe muncitorii din Ungaria, ca fără deosebire de nație și religie să se adune sub un steag, sub steagul roșu a socialdemocrației.

Vorbirile frumoase le-a tradus un frate de-al nost *Dr. Ioan Nagy*, care a și salutat pe oaspeții în limba franțuziască.

În fine fratele *Bokani* a vorbit foarte înflăcărat pentru votul universal. A arătat, că-s mincinoși și oameni de nimica cei-ce zic, că el este plătit din partea guvernului. Dacă ar fi plătit, de-a bună samă n'ar vorbi în contra guvernului.

— La dușmani — zice el — le umblă gura, dar' nimic nu pot dovedi. Așa fac, ca cănele lătrător.

A mai vorbit despre votul universal.

Era sara, când s'a gătat adunarea mare și frații s'au dus care încătrău cântând *Marseillesa*, imnul socialiștilor.

Adunare în Reșița.

Duminecă, în 30 August se ținuse în Reșița o mare adunare populară, la care luase parte peste 2000 muncitorii.

Înainte de adunare frații au făcut o demonstrație mergând peste podul Bergova, care era foarte frumos decorat. Mulți frați duceau table cu inscripția: „*Drepturi Po-*

porului!“ și altele, după programul social-democrat.

După asta lumea pornise în localul *Böhrische Lusthaus* unde s'a ținut adunarea. Prietinel *Buchinger* din Budapesta luase cuvântul ca referent.

În vorbirea sa de 2 ciasuri, spuse între altele că proletariatul Ungariei nu se va odichni, până nu va căpeta votul universal.

Președintele *Zebilinsky* după asta a cetit o rezoluție, care să se trimeată parlamentului pentru votul universal.

După aceea s'a ținut o vorbire frumoasă în amintirea marelui socialist *Lassalle*.

La adunare au luat parte nemți și români.

ATENT!

Partida trimete orator (predicător) în orice comună, unde frații au voe să țină adunări.

În privința adunărilor mai întâiu trebuie să se trimeată cerere către secretariatul partidului. De aici se va trimite cerere, ce trebuie dată la autoritate. Adresa: „*Adevărul*“, *Budapest, VIII. József-körut 18.*

CRONICA.

Crisa tot mai ține. Ministeriu încă nu avem. Regele a fost în Budapesta dar' a călătorit la Viena, după-ce nu a căpătat ministru acomodat. Regele acum este în *Lemberg*, unde se țin manevrele de husari.

Între deputați se vorbește, că sau *Apponyi* sau *Wekerle* va fi ministru-președinte. Nu se știe încă, când va fi asta.

Ex-lex-ul tot mai ține. În anul acesta cătanele, cari au servit 3 ani nu vor veni acasă în 1 Octombrie, ci vor rămânea acolo până la Anul-Nou. Se zice, că soldații is foarte namulțumiți pentru asta.

Ficiorii de 21 ani în anul acesta nu vor fi asentați.

Greva din Tolvadia. Jăfuitorul Montag din Tolvadia nu cruță de loc pe muncitorii săi și acum, că s'au pus în grevă nu le dă nici porția ce li-să cuvine.

Cei 47 de frați, pe cari baronul Hauser, fibirăul magnat i-a trimis în *Nagy-Becske* pe 30 zile închisoare, încă n'au scăpat, ci stau tot acolo. Ei sunt martirii mișcării muncitorilor din Tolvadia. Hoherul de solgăbirău crede, că astfel va opri mișcarea socialistă din cercul lui, dar' cu capul lui cel gol uită, că cu cât apasă el mai tare pe muncitorii cu atât mai iute să organizează aceia în socialdemocrație. Și frații din Tolvadia numai acum odată au pățit-o. De aici încolo se vor organiza ei. Cu muncitorii organizați nici un solgăbirău nu poate face hoherii, ca tiranul Banlocului.

Iară foc! După-cum ne scrie un frate din *Egres*, în comuna *Saitin* s'a întâmplat Joia trecută o mare nenorocire. S'a iscat un foc de care nu se pomenesc nici oamenii cei mai bătrâni din aceea comună. Au ars 15 case și tot ce au avut săracii oameni în jurul căsilor. Mulți au ajuns la sapă de lemn,

Soldat judecat la moarte. Din *Becicherecul-mare* ni-se scrie: Tamborul dela *honvezi Curțu*, a fost judecat la moarte prin glonț din partea judecătoriei militare. Păca-

tul lui a fost, că a luat pușca unui infanterist și a rănit grav pe sergentul-major (strajimeșter) *George Föenyi* înainte de ce au plecat la exerciții. Tamborul a fost mândros, că sergentul-major s'a purtat brutal cu un infanterist. Tamborul văzând ce se petrece, între sergentul-major și infanterist, a eșit din rând, s'a dus între ei, infuriat cum a fost, a luat pușca infanteristului, și cu puștii s'a repezit asupra sergentului-major.

Tribunalul militar l'a judecat pe *Curțu* la moarte, iar pe sergentul major la 6 luni închisoare și la degradare. Dar' din îndurarea regelui i-a fost redusă pedeapsa dela moarte, numai la 2 ani temniță grea. Asta-i soartea ficiilor nostri la cătanie.

Focuri în Repsig. Un frate din *Repsig* ne scrie, că *Joi* și *Vineri* au fost focuri mari în comuna *Repsig*. La frații *Mihaiu Arghelan* și *Crișan* au ars recolta, care au adunat-o peste vară cu sudoare amară. Focul n'ar fi fost așa de mare, dacă în comună ar fi fost pompe de apă, dar' conducătorii dela comune folosesc banii pe tot felul de nimicuri, decât să cumpere lucruri, cari is de lipsă spre siguranța oamenilor și a averilor lor. Astfel se întâmplă, că mai în fiecare comună sunt focuri mari, cari mistuiesc câștigul muncitorilor săraci. Ar putea învăța toți frații din nenorocirea fraților din *Repsig*.

Muncitorii români din Budapesta să vină la secretariatul partidei noastre (*József-kör-ut 18*), căci voim să întemeiem în Pesta un club socialist român.

Sfat de avocat. În partida noastră este o clasă de avocați. Frații pot căpeta aici sfaturi în tot felul de pîre dacă ne scriu epistole, că ce necazuri au. Să se adreseze la partida noastră.

Poșta „Adevărului“.

Német-Bogșan. Un frate din *N.-Bogșan* ne-a trimis o scrisoare frumoasă și lungă. Binevoiască și ne scrie numele, căci fără nume nu putem scrie nimic.

Editor: Partida socialdemocrată din Ungaria.
Redactor responsabil: Aurel Cristea.

Anunț.

Pentru anunț nu luăm responsabilitatea.

Cele mai bune haine vinete de lu-

crători: **REFORM** Hainele

acestea is pregătite din cea mai bună materie brută, cusute duplu și nu-și pierd culoarea, (bumbi patentati). Haine, mantile și căputuri de **REFORM** se capătă

numai la frabricanții

MAJORET COMP.

Fabricanți de vestimente vinete de muncitorii
Budapest, Arany János-u. 22.

Modele și liste de preț se trimit gratis și franco. Corespondență românească.